

Въведение

Скрита ли е от хората тази истина? Ако прочетете тази книга, ще се убедите, че е скрита за всеки от нас. Не само за болните, за които изобщо не се съмняваме, че е така:

◆◆ за шизофреника, който ясно и недвусмислено чува гласовете на „извънземните“, които го предупреждават за настъпването на края на света и му възлагат важна мисия;

◆◆ за неговата майка, която е имала големи надежди за детето си, гордеела се е с неговия отличен успех или с таланта му в някое изкуство;

◆◆ за параноика, който е сигурен, че микрофоните в стаята му са поставени от ЦРУ, а хората с бели престилки са включени в заговора;

◆◆ за 30-килограмовата анорексичка, която, поглеждайки се в огледалото, се убеждава за пореден път, че е необходимо да свали още 1 – 2 кг;

◆◆ за алкохолика, който е сигурен, че утре може да спре, а умът му си е бистър както винаги...

Струва ви се, че ако не попадате в тези категории, то всичко ви е ясно? А какво ще кажете за страдащия от безсъние, който разпалено доказва, че няма никакви други проблеми? А за човека с панически кризи, който упорито отклонява опитите да бъде насочен към психиатър и си записва отново час при кардиолог? А за оптимиста, който напразно си повтаря всяка сутрин 200 пъти пред огледалото „Аз съм красив и умен“? А родителите, чието 3 – 4-годишно дете не говори, но те са сигурни, че ще проговори от самосебе си?

За да излезем от кръга на пациентите, ще споменем журналиста, който смята всеки болен от шизофрения за

6 потенциален убиец; лекаря, който е готов да измери нивата на хормоните няколко пъти, защото не проумява как тревожността може да предизвика телесни симптоми; и накрая – дори и психиатъра, който си мисли, че знае как-

во е „Биполарно афективно разстройство“, но с лекота поставя психотичния и тревожния в една и съща диагностична категория.

А какво да кажем за фармацевтичните фирми, които са убедени, че антидепресантите са подходящи за всеки жив човек, проронил сълза някога? (Пардон, за тях истината може и да не е скрита...)

Защо е толкова трудно на човешкото съзнание да възприеме нещата точно каквито са? Заради опасността от накърняване на егото, заради ужаса от провал на мечтите, заради гордостта и амбициите, заради бягството от отчаянието и униението, заради сладката отрова на мегаломанията...

Какви са механизмите на това незнание? Един от тях е отпадането на няколко ключови понятия – „невроза“,

„хистерия“, „манийно-депресивна психоза“, „параноя“. Те са използвани в тази книга не от носталгия, а защото нямат точни заместители и изпускането им води до загуба на смисъл. Използването на която и да е диагноза или квалификация не съдържа в себе си и капчица обида или пренебрежение. Тя може да се отнася за човек, който е умен, симпатичен, любящ родител, търсен приятел и в това няма никакво противоречие.

За кого все пак е предназначена книгата? Преди всичко за специалистите – психолози, лекари, терапевти, социални работници, социални педагози и други, които не се боят да съпоставят своето знание с (може би) нова информация и различна гледна точка. А защо не и за хората, които са търсили психиатрична помощ, имат диагнози, пият лекарства? Но не за всички тях – само за онези, които са готови да преглътнат истина, която не им харесва, да поставят под съмнение най-светлите представи за себе си,

7

да размърдат мозъка си и, плащайки тази цена, да получат наградата си – по-ясен път към своето оздравяване. А също и за техните близки – съ-участници и съ-потърпевши от психичните болести.

И така, тази книга е за истината, от която боли, която хората не искат да знаят, която се отхвърля понякога с помощта на „научни“ трудове и мощна статистика (която е останала единственият разрешен за психиатрите научен метод, тъй като доминиращата класификация на психичните болести DSM¹ влиза в противоречие с всички теории, които биха могли да ги обяснят²). Но цената на това отхвърляне се плаща с разбити съдби, провалени животи и зачернени семейства.

С цената на нещастни деца и страдащи възрастни. Което можем да се опитаме да спрем... Авторът на книгата е психоаналитик в процес на формиране и едновременно – клиничен психолог в психиатрична клиника. Затова трудът представлява резултат от няколкогодишни ежедневни срещи на психоаналитичното знание с психиатричната практика. Поради вещината, с която психоанализата напипва болното място, разкрива тайните и връща към човека отговорността за собственото му нещастие, тя е отричана, „опровергавана“ и нападана през целия период на съществуването си (но никога толкова силно, колкото днес). Срещайки се с други хора, психоаналитиците в крайна сметка приемат и зачитат правото им да не искат да знаят. Затова „най-психоаналитичните“ разсъждения в тази книга ще бъдат отделени след всяка глава, под заглавието „Допълнение за фройдисти“.

Стилът на книгата е резултат от компромис – опит за представяне на сложна материя на прост и достъпен език. Затова моля за извинение – напредналите психоаналитици навярно ще открият прекомерно опростяване на някои места. Стремежът ми е бил това да не води до

¹ <http://www.dsm5.org/Pages/Default.aspx>

² Темата е развита от д-р Патрик Ландман на семинара на Еспас Анали-

тик „Разстройствата, които наричат биполярни“ през март 2012 г. в Париж;
вж. също <http://www.youtube.com/watch?v=AaVauVxkX4g> (б.а.)

8

грешно разбиране. Възможно е и обратното, някои фрази да звучат непонятно за обикновения читател. Ако това ще го успокои – ние минаваме по същия път, обучавайки се – чуваме определения и обяснения, чийто смисъл изкривява с годините.

(Има и няколко „Допълнения за лаканианци“. Съветвам читателя директно да ги прескочи.)

Всичко освен ...

Някои психични разстройства, които са изброени в психиатричните класификации, не присъстват тук – зависимости, хранителни, личностови и сексуални разстройства. Основната причина за това е, че психоанализата ги разглежда не като обособени диагностични единици, а в рамките на съответната невроза или психоза. Освен това, що се отнася до първите две – те присъстват ограничено в моята практика, което не позволява достатъчното натрупване на собствени наблюдения и разсъждения по тези теми.

Забележка: представени са наблюдения на пациенти, които са постъпили за терапия в Университетска болница и с това са приели използването на данните от изследването и лечението си за развитието на науката. Въпреки това, някои несъществени за настоящото изложение обстоятелства са променени, така че никой да не може да бъде разпознат. Имената, разбира се, са променени. Данните, които са представени тук, са получени в резултат на собствения труд на автора (без да се използва информация, събрана от колегите), който от същите – научни – съображения, влагаше повече усилия от необходимите за работата на един клиничен психолог.

Възможно е да има разгневени от някои текстове хора. Но проблемът с психичното здраве на българите е спешен, а то си има цена, която твърде дълго се опитваме да не платим.